

بە فیروچوونی ووزهی کارهبا
لیکولینه وهیمک له سهر بە فیروچوونی ووزهی
کارهبا له هیله کانی دابهش کردند

له سهر فیده‌ری ۶۳ ویستگه‌ی پارکی ئازادی
له سلیمانی

ئاماده‌کردنی
ئەندازیار
سەربەست کریم درویش

به فیروز چوونی و وزه کارهبا

به فیروز چوونی و وزه کارهبا دیاردیه که که له همه مو سیسته میکی بواری کارهبا دهه همیه و ناتوانریت نه هیلریت بهلام ده توانریت به پیژدی که م بکریته و . له راپورته کورتهدا تیشک دخهینه سه رجوره کانی به فیروز چوون و چونیه که م کردن و همیه نه و به فیروز چوونه .

وه به شیوه کی پراکنیکی (عملی) همه دراوه لیکولینه و همیک له سه رفیده ریکی $11kV$ ا ناوشاری سلیمانی بکهین بؤ به نزیکه کی ده رهیانی به فیروز چوونی و وزه کارهبا له سه ر پیکهاته کانی فیده رکه .

به فیروز چوونی (وونبوونی) و وزه کارهبا = بری کارهبا به رهه م هینراو — بری کارهبا به کارهاتوو
یان به شیوه کی تر

وونبوونی و وزه کارهبا = وونبوونی ته کنیکی (Technical losses) + وونبوونی ناته کنیکی (Non Technical Losses)

کوئی گشتی به فیروز چوونی کارهبا ش دوو جوزه :
(Technical Losses)

بریتی يه له (به فیروز چوونی کارهبا له هیله کانی گواستنه و دا + به فیروز چوون له محوله و دمزگا کارهبا یه کانی ناو همه ریکه له ویستگه کانی به رهه م هینان و ویستگه ناوهدنیه کان و محوله کانی دابه شکردن دا + به فیروز چوونی هیله کانی دابه شکردن)
که ئه مانه ش به شیوه (I^2R له هیله کانی گواستنه و دا دابه شکردن و تهلى لفی ناو محوله کان ... هتد + دیاردی)

Hysteresis losses و Eddy current losses) No Load Losses + corona له هیله کانی گواستنه و دا .

(له محوله کانی و ویستگه کان و دابه شکردن + Dielectric loss) له کیله کاندا .

ئه جوزانه له وون بوون ده پیورین و ده توانریت بره کانیان دیاری بکریت و کاریش بکریت بؤ که م کردن و همیان بؤ نموونه که م کردن و همیان به یه کیک یان زیاتر له ریگایانه خواره و :

- ۱- Balancing of unbalance three phase line
- ۲- Increase of cross section of Transmission or Distribution conductor
- ۳- Improvement of power factor (Installing shunt capacitor)
- ۴- Decreasing of Long span Distribution (Low Voltage Line)
- ۵- Increase of the Number of Transmission line
- ۶- Replacement (installation) of light Laod Transformer
- ۷- Adoption of Low Loss transformer and Transmission line

وه بؤ همه که له کاریگه ریه کانی نه و که رسه و دمزگایانه بکارده هیلرین له سیسته می کارهبا دا ریگای تایبەتی به کار ده هیلریت بؤ که م کردن و همی وونبوونی و وزه تیياندا .

به لام نهودی حیگای سه رنجه دهیت له کاتی هه لبزاردنی هم ریگایه ک بؤ که م کردنوه وی وونبوونی ووزه کارهبا باری ئابوری نه و ریگا و چاره سه رهش په چاو بکریت و بگونجیت له گهان سیسته مه کهدا .

* به به کارهینانی به رنامه کومپیوتهری تایبیت به بواری کارصبا و دیاری کردنی که م و کوریه کان ده تو اندیت بپو شیوه مو شوینی وونبوونی ووزه کارهبا دیاری بکریت و ریگای گونجاو دهست نیشان بکریت بؤ چاره سه رکردنیان و هه لبزاردنی باشترين ریگای گونجاو له پووی ئابوریه وه .

* هه رو وها بؤ که م کردنوه وی ووزه کارهبا له جو ره وونبوونانه (Technical losses) دهیت له ریگای ئهندازیاران و شاره زایان بواری کارهبا ههول بدریت به هه لبزاردنی (ستانداردی جیهانی و گونجاو بؤ ده زگاو که ره سه کارهبا یه کان) وه دیزاین و دهست نیشان کردنی پیگاو شوینی گونجاو بؤ دانانی ویستگه کانی به ره هم هینانی کارهبا و ویستگه کانی گوپین و جو ره شیوه گهیاندنی کارهبا به به شدار بوبوانی کارهبا له هه مو جو ره کانی (پیشه سازی و بازدگانی و کشوکال و شوینی نیشته جیبون ... هتد)

★☆ ریگایه کی ئاسان و گونجاو بؤ که م کردنوه بار (Load) له سه ره ویستگه کانی به ره هم و گوپین و هیله کانی گواستنه وو دابه شکردن ئهودیه که بتوازنیت کونترولی به کارهینه رانی کارهبا بکریت ئه گه رپویست بوب وکو (بازرگانی و پیشه سازی و هتد) وه چونیه تی ریکھستنی (Load) وه ک نهودی به کارهینان له شهودا یان له رپو زدا چهندن و چون کارهبا یان به سه ره دابه ش ده کریت یان جیا کارهین کانی به کارهین له سه ره و ویستگه کان به شیوه یه ک که بتوازنیت به کارهینه کردنی یه کی به ره مهینانی زیاد له کاتی پیویست نه بونی دا

★★ وه هه رو وها جیا کردنوه وی ئه کاتانه که رپو زانه یان سالانه Peak Demand تیدا کاری گه ره دهیت وکو (سه ره ما و گه ره ما - رپو زانی جه زن - سه ره سال - تاقیکردنوه کان ... هتد) له سه ره ویستگه و هیله کان و محوله کانی دابه شکردن .

بوروهم (Non Technical Losses):

بریتی یه لهو به فیر قچونه وی ووزه کارهبا که شارا وده یان به ئاسانی ناتوانیت بپیورین و بپه کانیان دیاری بکریت که زقر کارهه کاته سه ره کوئی گشتی پاره (کوکراوه) ووزه کارهبا که ده فروشیریت . بؤ به راورد کردنی له گهان کوئی گشتی تیچووی به ره هم هینان و گواستنه وو یان دیاری کردنی (سوودو زیانی) سالانه وی ووزه کارهبا .

ئه م جو ره وونبوونه وی ووزه کارهبا له م خالانه دا ده ره که ویت :

- ۱- بورومنی ههله (Error) له ده زگاو پیوهره کانی وکو (CT - VT - Kwh Meters) هتد)
- ۲- خویندنوه وی ههله له لایه ن کارمهندانی خویندنوه وی ووزه کارهبا .
- ۳- بورومنی به شدار بوبوی بی پیوهره ووزه کارهبا (Kwh meter).
- ۴- به ستنی (پاکیشانی) کارهبا به شیوه نایاسایی و اته دزینی کارهبا به شیوه یه ک له شیوه کانی وکو (به ستنی راسته و خوی یان ده ستکاری کردنی پیوهره کارهبا که ببیته هوی که م کردنوه یان نه خویندنوه وی برپی به کارهینراوی ووزه کارهبا

۵- دانانی پیوهر بؤهندیک له شوینهکان و رووناکی شهقامهکان که ئەمانەش کاریگەریەکی زوریان ھمیه له بهکارهینانی کارهبا دەبیت پەچاو بکریت.

بۇ ئەم جۆرانەی وونبۇنى ووزەی کارهبا ھەموو تاکەكانى كۆمەلگاو دەزگا پەسمى و نازەسمىيەکان دەتوانن پۇللى بەرچاوابيان
ھەبیت له كەم كردنهوەيدا شانبەشانى ئەندازىياران و فەرمانبەرانى بوارى کارهبا له وولات دا .
بۇ ئىمە له ھەرىمى كوردستان زۇر پیویستمان بە كەم كردنهوەي ئەم جۆرە وونبۇنى ووزە ھمیه چونكە وەك تىبىنى
دەكىرت ئەو خالانەی سەرەود بۇونيان زۇرەو کاریگەری خرابېش ھمیه لەسەر بارى دارايس حکومەت و ھاولاتيان و له
كۆتايشدا له سەر ووېستگەكانى بەرھەم و گۈپىن و ھىلەكانى گواستنەوە دابەشكىرىن و مەحولەكانى دابەشكىرىن و له
كۆتايشدا خەرج كەدى بېرىكى زىاترى بۇودجە بۇ بوارى کارهبا .

دەتوانىن ھەندىيەك له و خالانەی سەرەود چارەسەركەمین بەم شىۋەيەھى خوارەوە :

۱- دانانى پیوهر له جۆرى دېجىتال (Smart Meter) و له دوورەوە كۆنترۆل كەدى بەمەش دووردەبىت له
Error) و دەستكارى كەدن .

۲- دانانى پیوهر بۇ ھەموو شوينەكان بە (تايىبەتىيەكان و پۇوناکى سەر شەقامەكانىش) ھوە .

۳- راهىنانى كارمەندان و چۈنۈھەتى كۆنترۆل كەدن و خويىندەوە پیوهرەكان بە شىۋەيەكى پېڭ و پېڭ .

۴- بەكارهینان و دانانى ئەو دەستگاو كەرسەكارهبايانە كە زىاتر ووردن (دەقىق)

۵- لەپېڭىسى گەياندەكانەوە كۆمەلگا زىاتر ھوشىار بکرېتەوە لە چۈنۈھەتى بەرھەم ھىنان و گواستنەوە و بىرى
تىچۈونى ووزەی کارهبا بۇئەوەي ھاولاتيان ئاگاداربىن له چۈنۈھە تى بەكارهینانى ووزەی کارهبا و زىادەرۇقىي
نەكەرن تىيىدا .

۶- ھاندانى كۆمەلگا بۇ بەكارهینانى ئەو دەزگاو كەرسەكارهبايانە كە پیویستيان بە بىرى كەمتر له ووزە ھمیه .

لەكۆتاپى دا ئەوەي پیویستە لە كەم كردنهوەي وونبۇنى ووزە و خەرجىيەكى كەمىي پیویستە دەتوانىن جۆرى
خەرجىيەكى ئاسان و کارىگەر جىبىھ جى بکرېت و بېتىھ ھۆي كەم كردنهوەي
خەرجىيەكان لە سەر (بەرھەم ھىنان و گواستنەوە صىانەو تشغىل) گىنگەر لەوانەش بەرددوام بۇونى تەزووى کارهبا بە
شىۋەيەكى جىڭىر و نەپچەر او نەرخى گونجاو .

چۈنۈھەتى كاركىدىن بۇلىكۈنىنەوەكە

سەرەتا دەمەوى بلىم ئەم لىكۈنىنەوە كەنلىكى سەرەتايىيە كە پىيىھەستاوم بۇ ئەوهى بىزام ئايى دەتوانىن بە رېگايىەكى لەم شىۋوھىيە بە نزىكى سوودو زيان لە تۈرەكانى كارەبادا دەركەۋىت ئەم كەن كە دېتە رېيىھەتىنە كارىكى لەم جۇرە كە تا ئىستا لە وولاتى ئىيمەدا رىوشۇنىيەكمان نى يە بۇ زانىنى گەيشتنى ووزەي كارەبا بە شوينى مەبەست و چۈنۈھەتى فروشتنى ووزەي كارەبای بەرھەم ھېنزاو ئەم بېرى كە ناچىتە بوارى داھاتەوە بە هوى بە فېرۇچۇونەوە . لەوانەيە ھەلەشى تىيدا بىت چونكە كارىكى لەم شىۋوھىيە ئەرك و پىدداوىستى خۆي دەۋىت و ئىيمەش تواناو پىدداوىستىمان سنوردارە .

لە خوارەوە كورتەيەك لە چۈنۈھەتى كاركىدىن و وەرگەرتىنی زانىيارىيە كان دەخەمە روو :

۱- دروست كىرىنى چەند گروپىيىك لە خويىنەرەوەكان (عدادەكان) بۇ خويىندانەوەي پىيورى ھاوبەشەكان لە ماوهى يەك كاتىزمىردا ئەمەش بۇ ئەوهى كارەبا كە متىن كات رابگىرىن .

۲- وەرگەرتىنی نەخشەي ھەموو ئەمەش مەحولانەي كە دەكەونە سەرفيىدەرى ۶۳ ي وىستىگەي پاركى ئازادى . كە تىيدا شوينى مەحولەكان و عمومەدەكان و درېزى ھىلەكەي لە سەردىيارى كرا . وە ھەرودە جۇرى تەلى ھىلەكان بۇ زانىنى بەرگىرييەكانىيان .

۳- راگەرتىنی فيىدەرى ناوبرارو لە كاتىزمىر ۳ ي پاش نىيورۇي بەرروارى ۲۰۱۰/۲/۷ بۇ خويىندانەوەي پىيورى ھاوبەشەكان لە كاتى راگەرتىنی فيىدەرەكە . كە لە ماوهى ۱ كاتىزمىردا لە لايەن ۶۰ كارمەندەوە وەرگىرا .

۴- وەرگەرتىنی خويىندانەوەي پىيورەكانىي فيىدەرەكە لە وىستىگە كاتىزمىر ۲ ي پاش نىيورۇي بەرروارى ۲۰۱۰/۲/۷ بىرىتى بۇو لە (۹۵۴۰.۶, ۵۴ MWh at ۱۵:۰۰ ۷/۲/۲۰۱۰)

۵- لىيىدانەوەي فيىدەرەكە لە كاتىزمىر ۴ ي پاش نىيورۇي بەرروارى ۲۰۱۰/۲/۷ و دەست كىرىن بە وەرگەرتىنی لۇدى فيىدەرەكە ھەموو سەرە كاتىزمىر يىكىيىك .

۶- بەردهوام ھەموو كاتىزمىر يىكىيىك لۇدى فيىدەرەكە وەرگىرا لە وىستىگە بۇ ماوهى ۴۵ كاتىزمىر واتە لە (ئىي پاش نىيورۇي ۲۰۱۰/۲/۷ تا كاتىزمىر ۱۲ ي بەرروارى ۲۰۱۰/۲/۹)

۷- لە ماوهى ئەمەش دەرىزىدا لۇدى مەحولەكانىي سەرفيىدەرى ناوبرارو لە كاتىزمىر ۶ ي سەرلە ئىيوارە تا كاتىزمىر ۸ ي سەرلە ئىيوارە كە لە كاتانەدا لۇد زۇر بۇو كاتەكەش زستان بۇو . چەند جارىك وەرگىراو بەرەزتىرىن لۇدى نوسرا .

۸- لۇدى مەحولەكان بە وەرگەرتىنی لۇدى ھەموو كىيىلەكانىي ناوقاتىعەكان و بە ئامىرى (Multimeter) وەرگىرا .

۹- پاش ۴۵ كاتىزمىر دەرىزىدا خويىندانەوەي پىيورەكانىي سەرفيىدەرەكە وەرگىرا كە بىرىتى بۇولە (۹۵۰۰.۹ MWh at ۱۲:۳۰ ۹/۲/۲۰۱۰) بۇ ئەوهى بىزام بېرى ووزەي دەرچۈو لە ۴۵ كاتىزمىردا چەند بۇوه و پاشان بە راوردى بىكەين لە گەل ئەوهى لە خويىندانەوەي ھاوبەشەكان و خويىندانەوەي سەر مەحولەكان وەرگىراون .

۱۰- كۆي خويىندانەوەي پىيورى ھاوبەشەكان لە ماوهى ۴۵ كاتىزمىردا بىرىتى بۇوه لە (۷۹.۱ MWh) .

۱۱- دواي کوکردنه و هى هه مووزانياريه کان پاشتر به نزىكه بى (Calculation) بى کرا بى دوزينه و هى داتاى پيویست به ليکونينه و هكىه که خويىندنه و هكىان و داتاکان هاو پيچن .

۱۲- پيویسته بلئين که ئەو به فيروچونه لە كېلى هاوېشە كاندا هە يە ئەو يىش كار دەكتە سەر دېزه بى فيروچون بە لام لە بەر جياوازى كېلىه کان و سەختى كاركىدن تىياندا و پيویستى بە كاتى زياتر . نەتوانرا ئەو لايمەنەش رەچاوبكەين .

تىپىنى :

۱- خويىندنه و هى پيوورى هاوېشە كان لە لايمەن عددەكانه و ه .

۲- خويىندنه و هى لۇدى ويستگە لە لايمەن كارمەندانى ويستگە و بە هەماھەنگى لەگەل ئەندازىيار سەربەست كريم .

۳- خويىندنه و هى لۇدى مەحولەكان لە لايمەن ئەندازىيار سەربەست كريم بە هاوکارى كارمەندانى صيانەي پاركى ئازادى .

((کوتایی))

بۇ چارەسەرکەرنىدەن و كەمكەرنىدەن وەي ھەردۇوجۇرى (بەفېرۇچۇون) وونبۇن لە سىستەمى دابەشکەرنى كارەبادا پىيىست دەكتات رەچاواي ئەم خالانە بىرىت.

يەكەم : كەمكەرنىدەن وەي وونبۇنى تەكىيى.

- ۱ - يەكسان كەرنى (Balance) ئىھەموو ھىلە سىرپووهكەن (Three Phase Line)
- ۲ - گۇرانىكارى لە قەبارەي جۇرى تەلى ھىلەكانى دابەشکەرنى لە شوينى پىيىستادا.
- ۳ - كورتكەرنىدەن وەي درىزى ھىلەكان لە شوينانە كە زىياد لە پىيىست درىزى كراونە تەۋەدە كاردەكتە سەرداابەزىنى ۋۇتتىيە و زىياد بۇونى بە فېرۇچۇون.
- ۴ - زىيادكەرنى ژمارەي ھىلەكانى دابەشکەرنى لە شوينى گونجاودا بەمەش تەزووى وەرگىراو دابەش دەبىت بە سەرچەند ھىلېكىدا.
- ۵ - دانانى مەحولەي گونجاو بۇ لۇدى گونجاو چۈنكە تا قەبارەي مەحولە گەورەتر بىت بەفېرۇچۇونى ناوهكى لە مەحولەكەدا زىياد دەبىت.
- ۶ - چاڭكەرنى (power Factor) لە شوينانەدا كە پىيىستان بە تايىەتى لە شوينە پىشەسازى و دوورەكان.

دۇوەم : كەمكەرنىدەن وەي بەفېرۇچۇونى ناتەكىيى.

ھەندىيەك رېئىمايى بۇ كەمكەرنىدەن وەي ئەم وونبۇنە كە كار دەكتە سەر كۆي سىستەمى كارەبا :

- ۱ - دانانى پىيورى زىرەك بۇ ھەموو ھاوبەشەكان و شوينە كشتىيەكان.
- ۲ - نەھىيەتنى ھېرشكەرن بۇ بەناياسايى بىردى كارەبا.
- ۳ - كۆپىنى كەل و پەلى كارەبايى لە كاتى زۇر بەكارھەننەيدا.
- ۴ - راھىننانى كارەندانى پەيوەندىيدار بە تۆماركەرنى ھەموو داتاكان بە شىۋىيەكى رېك و پېك و بىڭ ھ

لە كۇتايدا ھىوا دارم ئەمە سەرەتتايەك بىت بۇ بىرە دان بەم بوارە

لە گەل رېزى ئەندازىيار (سەربەست كريم درويش فرج) لە بەرپەنە رايەتى گشتى كارەباي سليمانى

R=0.2901 ohm/km						w=I^2xRxL
Date	Time	IR	IS	IT	HV Line Losses (w)	
2/7/2010	16:00	103.8	110	108.7	9220.60801	10300.09
2/7/2010	17:00	130.1	140	139.2	14480.1101	16773.484
2/7/2010	18:00	143.8	100.0	144.8	17696.4022	20793.2161
2/7/2010	19:00	128.4	100.7	146.3	16392.2809	19409.6203
2/7/2010	20:00	133.6	149.7	147.1	10274.9610	19178.3309
2/7/2010	21:00	131.1	139.4	138.0	14708.6424	16630.194
2/7/2010	22:00	128.2	140.1	137.1	14670.1114	16797.4047
2/7/2010	23:00	126.4	130.6	136.2	13672.9226	15730.7188
2/7/2010	0:00	120.6	130.8	132.1	12467.9178	14641.403
2/8/2010	1:00	111.9	117	117.9	10710.8686	11010.0102
2/8/2010	2:00	100.1	108.0	109.7	9403.649	10074.5738
2/8/2010	3:00	101.3	104.8	107.1	8781.80179	9399.1708
2/8/2010	4:00	98.2	101.8	102.9	8202.58836	8868.70716
2/8/2010	5:00	98.7	103	104.2	8319.90610	9079.07611
2/8/2010	6:00	103.2	110.3	110.7	9114.36889	10411.6182
2/8/2010	7:00	108	117.4	117.4	9981.93406	11790.1482
2/8/2010	8:00	109.0	114.0	112	10261.136	11219.6208
2/8/2010	9:00	111.2	121.3	117.8	10082.2199	12091.8288
2/8/2010	10:00	110.8	121	116.1	10067.2207	12029.6214
2/8/2010	11:00	110.2	110.2	111.4	10392.748	11307.2233
2/8/2010	12:00	107.8	116.8	111.9	9944.99866	11674.8926
2/8/2010	13:00	109.2	117.7	113.4	10204.9877	11800.007
2/8/2010	14:00	109.0	117.2	114.2	10261.136	11000.2031
2/8/2010	15:00	89.0	98.9	98.0	6800.9180	8370.66171
2/8/2010	16:00	104.7	112.0	107.7	9381.247	10831.922
2/8/2010	17:00	112.4	123.2	118.0	10811.8400	12989.386
2/8/2010	18:00	129	139	129	14241.2014	16034.7186
2/8/2010	19:00	126.7	134.3	120.7	13737.9027	15430.4478
2/8/2010	20:00	119.0	120.3	120.3	12220.8901	13430.98
2/8/2010	21:00	113.0	119.7	114.2	11024.0007	12261.8361
2/8/2010	22:00	110.2	120.2	116.7	11307.2233	13414.0420
2/8/2010	23:00	110.8	121	116.8	11470.8308	12029.6214
2/8/2010	0:00	114.9	122.8	114.7	11298.1481	12900.1763
2/9/2010	1:00	99.9	110.2	102.2	8040.79276	10392.748
2/9/2010	2:00	101.1	104.7	101.2	8787.20931	9363.33032

2/9/2010	3:00	94.7	101.2	97.0	7608.60164	8764.02194	7979
2/9/2010	4:00	88.9	90.9	93.7	7763.48809	7870.03803	7497
2/9/2010	5:00	101.0	111.4	104.4	8816.06203	10720.3197	9327
2/9/2010	6:00	101.4	111.0	104.0	8799.19800	10639.3902	9340
2/9/2010	7:00	108.8	110.0	108.4	10130.3628	10449.4098	1000
2/9/2010	8:00	112.7	120.7	110.4	10800.306	12447.9178	1042
2/9/2010	9:00	117.7	124.1	110.3	11830.3703	13179.8092	1137
2/9/2010	10:00	113.2	124.7	120	10977.2984	13286.2767	1223
2/9/2010	11:00	112.7	118.7	111.1	10800.306	12057.8108	1007
2/9/2010	12:00	108.0	114.7	112.7	10074.0738	11208.8003	108
Total Loss		MW		491173.107	563180.568	5279	1,0142310.63